ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ

ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ

A compliation of some quotes of Panthrattan Bhai Jasbir Singh Ji Khalsa

" ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
" ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
" ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
" ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ"

"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"

"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"

ਫਿਰ "ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ" , "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" ,
ਕੇਵਲ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" ਕੇਵਲ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
ਕੇਵਲ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" , ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ" ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"

"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"
"ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ"

ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਉਨਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਉਂਞ ਹੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਫੁੱਲ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ।

"ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਬਚਨ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਧਰੁ ਮੁਕਤਿ ਜਨਾਵੈਗੋ " (੧੩੦੯)

ਆਉ "ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ" ਤੇ "ਗੁਰੂ ਪੰਥ" ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੀਏ ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਵਲੋ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਗੁਰੁ ਸ਼ਬਦ ਤੋ ਟੁਟ ਸ਼ਰੀਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਇੰਞ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ :-

"ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ ਦੂਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਆਸਕੁ ਕਾਂਢੀਐ ਸਦ ਹੀ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥"
(੪੭੪)

੧ ਗੁਰੂ ਕਰੇ ! "ਤੁਹਾਡੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਬਣ ਆਵੇ ॥"

੨ ਹਉਮੈ ਦਾ ਮਿਟਣਾ ਹੀ, ਰੱਬ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ ।

੩ ਜੋ ਮਨ ਤੋਂ ਨਾ ਹਾਰੇ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ ।

੪ ਰੱਬਾ ! "ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਸਮ, ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਹੀ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਹਾਂ" ।

੫ ਦਾਤਾਂ ਮਾਣੋ ਪਰ ਜੁੜੋ ਦਾਤਾਰ ਨਾਲ ।

੬ "ਸਦੀਵੀ ਮੌਜ", ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ।

੭. ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਚੋਂ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਤੱਕੇ, ਉਹ ਨਿਰਮਲ ਆਤਮਾ ਹੈ ।

੮ ਹੇ ਰੱਬਾ ! ਭੁਲਿਆ ਸਦਾ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਇਆ ।

੯ ਤੈਥੋਂ ਰੱਬ ਦੂਰ ਨਹੀਂ , ਜ਼ਰਾ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ।

੧੦ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵਰਤਦਿਆਂ ਹੀ ਤੇਰੇ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਚੋਂ ਵਿੱਥ ਮੁਕ ਜਾਏਗੀ ।

੧੧ ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਧੋ ਲਵੋ ।

੧੨ ਬੰਦੇ ! ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁਲੀਂ ।

੧੩ ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ, ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਹੀ ਤੇਰਾ ਆਸਣ ਹੈ ।

੧੪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਤੇਰਾ ਹਰ ਬੋਲ ਮੁਰਦੇ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ।

੧੫ ਸੱਚ ਸੁਨਣ ਸਮੇਂ ਕੇਵਲ ਸੱਚ ਹੀ ਸੁਨਣਾ ।

੧੬ ਦਾਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ । ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਕਰੀਏ ।

੧੭ ਜੋ ਰਾਮ ਨੂੰ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਣ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਰਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

੧੮. ਉੱਚੇ ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਇਮਾਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

੧੯ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਕੀਦੇ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ, ਉਹ ਹੀ ਪੂਰਾ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ।

੨੦. ਇਕ ਵਾਰ ਰੱਬ ਮਿਲ ਪਵੇ, ਫਿਰ ਕਦੇ ਵਿਛੋੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

੨੧ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ, ਚੇਤੇ ਕਰ ਸਾਈਂ ਨੂੰ , ਚਿੰਤਾ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗੀ ।

੨੨ ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਜਗਤ, ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਛੱਡ, ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਪਰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਟੇਕ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਧਰੇ ਢੋਈ ਨਹੀਂ ।

੨੩ "ਹੁਕਮੁ" ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਸੁਨਣਾ ਸੋਖਾ ਹੈ ਪਰ ਮੰਨਣਾ ਅਤਿ ਮੁਸ਼ਕਿਲ । ਕੇਵਲ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹੀ, ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

੨੪ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਕਰਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰਮੁਖ ਦੁਖ ਨੂੰ ਵੀ ਰਜ਼ਾ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਨ ਕੇ ਸੁੱਖ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

੨੫ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ । ਤਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰੱਬ ਲੱਭਣ ਨਾ ਤੁਰ ਪੈਣਾ

੨੬. ਜਿਹੜੀ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਜਿਹੜਾ ਪਦਾਰਥ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਉਸ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ

੨੭. "ਜੇ ਭੁਖਿਆਂ ਨੂੰ, ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣਾ, ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਦੀ ਲੋਅ ਵੰਡਣੀ, ਦੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਨਿਗੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਤਾਂ, **ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ** ਹੈ ।

੨੮. ਸੜ ਸਕਦੇ ਨੇ । ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਮੁੱਕ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ । ਤੇਰਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਤੇਰਾ ਧਿਆਨ ਫੇਰ ਉਸ ਇਕੋ ਇਕ, ਸੱਚੇ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ।

੨੯. ਹੇ ਜੀਵ ! ਜ਼ਰਾ ਸੋਚ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਲੋਭ ਦਾ ਖੂਨ ਏ , ਲੱਬ ਦਾ ਖੂਨ ਏ ਤੇਰੀ ਭਟਕਣਾ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕ ਸਕਦੀ ।ਜੀਭ ਦੇ ਚਸਕਿਆਂ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਦਾ ਜ਼ਹਰੀਲਾ ਖੂਨ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ । ਫਿਰ ਦੱਸ ? ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਸਕੇਂਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਧਰਮੀ ਹਾਂ ।

੩੦. ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਏ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿੱਖ "ਗੁਰਸ਼ਬਦ" ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਯਾਦ ਰਖਣਾ, ਮਨ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਏ ਤਾਂ ਮੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।ਮਨ ਜਦੋਂ 'ਨਾਮ ਬਾਣੀ' ਸਦਕਾ ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਏ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਹੁੰਦਾ ਏ । "ਗੁਰਸ਼ਬਦ" ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਦੇ ਢੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ ।

੩੧. "ਸੱਚੇ" ਦੀ "ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ" ਵਿਚ ਕਦੀ ਵਿਛੋੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। "ਸੱਚਾ" ਤਾਂ "ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ" ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

੩੨. ਜਦੋਂ ਤਨ ਜਾਗਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਨ ਜਾਗਦਾ ਏ ਵੀਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਏ । ਪਰ ਜਦੋਂ ਆਤਮਾ ਜਾਗਦੀ ਏ ਨਰੰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਏ ।

੩੩. ਧਰਮ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੂੜ ਤੋੜਦਾ ਹੈ। ਕੂੜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਦਾ, ਧਰਮ ਨਾਲ ਨਿਭਦਾ ਏ। ਭਰਮ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਏ ਪਰ ਧਰਮ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਵਾਰ ਕੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

੩੪. ਕੀਰਤਨੀਉ ! ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਸਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਣਾ ਜੇ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਸੁਨਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਨਾਹ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਾਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਨਹੀਂ।

੩੫. ਹੀਲਾ ਕਰੋ ਬੰਦਗੀ ਦਾ , ਟੇਕ ਰੱਖੋ
ਗੁਰੂ ਦੀ , ਸਾਂਈ ਮਿਹਰ ਕਰੇਗਾ ।

੩੬. ਜੇ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ,
ਖੇਵਲ "ਗੁਰਸਿੱਖ" ਹੀ ਹੋ ਸਕਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਡਭਾਗੀ ਤੇ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ
ਸਮਝਾਂਗਾ ।

੩੭. ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਆਏ ਹੋ – **ਕੁਝ ਐਸਾ** "ਲਿਖ
ਜਾਉ" ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ "ਪੜ੍ਹਦੀ" ਰਵੇ । ਅਤੇ **ਕੁਝ
ਐਸਾ** "ਕਰ ਜਾਉ" ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ "ਲਿਖਦੀ" ਰਵੇ ।

"ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੋਚ,ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਹੈ ।
ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਹੈ " ।
"ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਦ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਹੈ।
ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੁਭਾਉ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਹੈ" ।
"ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੰਗ, ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਗ ਹੀ ਹੈ ।
ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ, ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਹੈ" ।

"ਬਾਬਾ, ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪਿੱਛੇ ਹੋਵੇਗਾ । ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ, ਦੱਸੋ ਨਾ ?
ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਵਾਂ ?"

ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਰਿ ਚਲੀਐ ॥
ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ ॥(੮੩)

ਜੀਵਨ ਰੂਪ ਸਿਮਰਨ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ

ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੀ,
ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ।
ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੀਵਨ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੈ ।
ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਉਮੈ ਦਾ
ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਹਉਮੈ ਦਾ ਵਿਨਾਸ ਮਨੁਖ ਨੂੰ
ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ।
ਇਸ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ :-

**"ਜੀਵਨ ਰੂਪੁ ਸਿਮਰਣੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ ॥
ਜਿਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਬਸਹਿ ਤਿਸੁ ਨੇਰਾ ॥"**

ਰੀਤ, ਪ੍ਰਤੀਤ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੀਤਾਂ ਅਪਣਾਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਟੁੱਟੀ
ਟੁੱਟੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਾਰਨ, ਪ੍ਰੀਤ ਟੁੱਟ ਗਈ ।
ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਵਾਲੇ ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ।
ਰੀਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਸਾਂਝ
ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਦਕਾ ਹੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ।
ਪ੍ਰੀਤ ਉਹੀ ਭਲੀ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਸਾਂਈ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਸਕੇ।

**"ਜਾਲਉ ਐਸੀ ਰੀਤਿ ਜਿਤੁ ਮੈ ਪਿਆਰਾ ਵੀਸਰੈ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਈ ਭਲੀ ਪਰੀਤਿ ਜਿਤੁ ਸਾਹਿਬ ਸੇਤੀ ਪਤਿ ਰਹੈ ॥" (੫੯੦)**

ਅੱਛਾ ! ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤਾਂ, ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਦੀਆਂ ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੱਸੋ ?

"ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਰੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?"

ਕਹਿੰਦੇ :- "ਹਾਂ, ਆਉ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਰੀਤ ਦੱਸਾਂ :-

"ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥ ੨੦ ॥" (੧੪੧੨)

ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ

ਦਾਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ,
ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਵੇਖ ਕੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ,
ਜੁੜਨਾ ਕਰੀਏ ।

ਦਾਤਾਂ ਮਾਣੋ ਜ਼ਰੂਰ ਪਰ ਜੁੜਨਾ ਕਰੋ ਸਦਾ
ਦਾਤਾਰ ਨਾਲ ।

"ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ
ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥" (੧੪)

ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ –
"ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ" ।
ਪਰ ਅਚੰਭਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ
ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਦੀ' ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ।

ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ : –
ਉਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ
ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ,
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਦੀ' ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ :–
ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਹੁਲ ਛੱਕ ਲੈ, ਪਰ ਇਹ
ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ।

ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ...
ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ।
ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਆਖਾਂ

ਮਰਦਾਨਾ ਬੋਲਿਆ, "ਬਾਬਾ ਭੁਖ ਲਗੀ ਹੈ" ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, "ਮਰਦਾਨਿਆ !

ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਕੇ

ਇਹ ਰੀਠੇ ਖਾ ਲੈ" ।

"ਬਾਬਾ, ਰੀਠੇ" ?

"ਹਾਂ,

ਮਰਦਾਨਿਆ, "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" "ਵਾਹਿਗੁਰੂ",

ਕਹਿ ਕੇ, ਖਾ ਲੈ ।

ਤੁਹਾਡੀ ਰਸਨਾ ਤੇ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" ਆ ਜਾਏ

ਤਾਂ ਬਿਖ ਵੀ ਅਮਮ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

"ਬਿਖੁ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੁਯਉ

ਨਾਮੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਖਿ ਭਣਿਅਉ ॥" (੧੪੦੦)

ਹੁਕਮ

ਹੁਕਮ, ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਉਹ ਹੈ,
ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ 'ਮੈਂ' ਤੇ 'ਮੇਰੀ' ਮੁਕ ਜਾਏ ।
'ਮੈਂ' ਤੇ 'ਮੇਰੀ' ਵਿਚ ਜੀਉਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਕੀ
ਕਮਾਏਗਾ । ਆਖੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ।
ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਪਾ ਗਵਾਏ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ :-

"ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ ਹੁਕਮਿ
ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ ॥"(੯੧੮)

ਜਿਸ ਨੇ 'ਮੈਂ' ਤੇ 'ਮੇਰੀ' ਮਾਰ ਲਈ
ਉਸੇ ਨੇ ਹੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਇਛਾਵਾਂ, ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ
ਮੂੰਹ ਮੋੜਿਆ । ਉਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾ,
ਬਚਨ ਰੂਪ ਹੋਇਆ, ਉਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਗਿਆ ।
ਐਸੇ ਹੁਕਮੀ ਜੀਵ ਦੀ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ :-
ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
ਪਰ ਸੱਚ ਨੂੰ ਕਦੀ ਕੁਰਬਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ ।

"ਆਪੁ ਗਵਾਈਐ ਤਾ ਸਹੁ ਪਾਈਐ
ਅਉਰੁ ਕੈਸੀ ਚਤੁਰਾਈ ॥" (੭੨੨)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ

"ਜੇ ਭੁੱਖ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲਗੇ ਤਾਂ ਭੋਜਨ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਛਕੀਦਾ ਏ ।ਜੇ ਪਿਆਸ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਲਗੇ ਤਾਂ ਜਲ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਛਕੀਦਾ ਏ ।

ਜੇ ਸੁਆਸ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ , ਤਾਂ ਸਵਾਸਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ

"ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ"

ਸਵਾਸ_ ਸਵਾਸ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਕਰੋ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿੰਦੇ:-

"ਜੋ ਦਮੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ
ਸੋ ਦਮੁ ਬਿਰਥਾ ਜਾਇ ॥"

ਆਪਣਾ

_ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹਰ ਦਾਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ "ਆਪਣਾ" ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ, ਸਾਡੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਹੋਇਆ, ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪੁੱਤਰ "ਆਪਣਾ" ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਮਕਾਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਮਕਾਨ "ਆਪਣਾ' ਹੈ।

ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਪੁੱਤਰ "ਆਪਣਾ" ਹੈ,
ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਮਕਾਨ, "ਆਪਣਾ" ਹੈ,
ਤਾਂ ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ, "ਆਪਣਾ" ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, "ਆਪਣਾ" ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਯਾਦ ਰਖਣਾ ! ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ "ਆਪਣਾ" ਕੀਤਿਆਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ "ਆਪਣੀਆਂ" ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੇੜਿਆਂ ਦੇ ਅਵਸਰ, ਸਦਾ "ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ" ਨੂੰ ਹੀ ਗਾਇਆਂ ਝੋਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ।

ਮੈਲਾ ਮਨ

ਜੇ ਮਨੁਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨੂੰ
ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਨੂੰ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਣ ਨੂੰ
ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਨ ਨੂੰ
ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ
ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣਨ ਨੂੰ
ਅਜੇ ਮਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਤਾਂ
ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਇਹ ਮਨ ਮੈਲਾ ਹੈ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਾਂਈ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਸਉਣਾ,
ਗ਼ਹਿਰ ਪੀਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ।

ਅਤੇ "**ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ**" ਸਾਂਈ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਪਿਆਰੀ
ਗੋਦ ਵਿਚ ਬਿਤਾਣਾ, ਸਾਂਈ ਦਾ ਰਿਨੁ ਉਤਾਰਨ ਦੀ
ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ।

ਸਿੱਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਹੀ ਤਾਂ ਸਦੀਵੀ ਤੇ ਅਤੁਟ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੈ, "**ਸਿੱਖ ਤੇ ਗੁਰੂ**" ਦਾ

ਭਾਵ ਭਰਿਆ, ਪ੍ਰੀਤ ਭਰਿਆ, ਤਿਆਗ ਭਰਿਆ, ਸਚੁ ਤੇ ਸਤਿ ਭਰਿਆ, ਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ।

ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਰਿ ਚਲੀਐ
ਧ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ ॥"

(੮੩)

ਕੂੜਿਆਰ - ਸਚਿਆਰ

ਕੂੜਿਆਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਚੁ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ
ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਹੈ
ਪਰ ਸਚਿਆਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਪਰ ਸਚੁ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ।

ਅਰਦਾਸ

"ਅਰਦਾਸ" ਕੇਵਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
ਇਹ ਤਾਂ ਰੂਹ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ - ਰੂਹ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ।

ਰਸਨਾ ਦੇ ਬੋਲ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮਕਾਨ ਦੀ ਛੱਤ
ਤੱਕ ਵੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ ਪਰੰਤੂ ਕਿਸੇ ਦੀ
ਰੂਹ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਭਾਵ "ਅਰਦਾਸ" ਅਵੱਸ਼ ਹੀ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਆਪ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਰਖਵਾਉਂਦੇ ਨੇ । ਇੰਞ ਹੀ, ਮੇਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭਗਤੀ ਦੀ ਨੀਂਹ "**ਗੁਰਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ**" ਕੋਲੋਂ ਰਖਵਾਈ ।

"ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਬਲਿਹਾਰੀ
ਜਿਨਿ ਅਬਿਚਲ ਨੀਵ ਰਖਾਈ ॥ ੩ ॥" (੭੮੩)

ਅਤੇ

"ਅਬਿਚਲ ਨੀਵ ਧਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ
ਨਿਤ ਨਿਤ ਚੜੈ ਸਵਾਈ ॥" (੫੦੦)

ਅਰਦਾਸ

ਆਉ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਉਗਣ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਦੀ ਸਫਲ ਜੁਗਤ ਦੱਸਾਂ

੧ ਅਉਗਣ ਬਖਸ਼ਾਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਇਹ ਹੈ ਅਰਦਾਸ।

੨ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਪੁਕਾਰ, ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਹੈ, ਅਰਦਾਸ।

੩ ਰੂਹ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ, "ਅਰਦਾਸ" ।

੪ ਅਰਦਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।
ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਟੇਕ ਭਰੋਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

੫ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਹੈ "ਅਰਦਾਸ",

੬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਦਾਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਲਈ ਕਰੋ ਅਰਦਾਸ।

੭ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਧੁਰਾ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ "ਅਰਦਾਸ" ਹੁੰਦੀ ਏ ।

੮ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਤੇ ਬੁਲੀਆਂ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਮੁਸਕਰਾਦਿਆਂ ਬੋਲੇ, "ਵੱਡੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਐਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਨਾ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਨਾ । ਵੱਡੇ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੀ ਮੰਗਣੀ ਬਣਦੀ ਏ ।

੯ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰੱਖਣਾ ਕਿ, "ਜਿਸ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਅੱਗੇ, ਜਿਸ ਸਾਈਂ ਅੱਗੇ, ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੀ 'ਹੋਂਦ' ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ" ।

<u>ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਹੋਵ</u>

ਜਿਥੇ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਬੂਟੇ ਉਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਪੰਛੀ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਵੀ । ਮਨੁਖਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਹੀ ਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ।

ਜੇ ਜਿਥੇ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ ਸਭ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ।
ਤਾਂ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ, ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਬੂਟੇ ਉਗਦੇ ਨੇ ।

ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁੰਗਰਦਾ ਹੈ ।
ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੋਂ ਈਰਖਾ ਮਰਦੀ ਹੈ ।
ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਦੁਬਿਧਾ ਮਰਦੀ ਹੈ ।
ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੋਂ ਸਾੜੇ ਮੁਕਦੇ ਨੇ ।
ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੋਂ ਤਾਤ ਪਰਾਈ ਮੁਕਦੀ ਹੈ ।
ਜਿਥੇ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੋਂ ਦਵੈਤ ਮੁਕਦੀ ਹੈ ।
ਜਿਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਣੀ ਹੋਵੇ, ਉਸਦੇ ਤਾਂ ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਸਬਦਿ ਮਰਹੁ ਫਿਰਿ ਜੀਵਹੁ ਸਦ ਹੀ

ਮੈਂ ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜੀਊਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਡੁੱਬਦੇ। ਮੁਰਦੇ ਤਰਦੇ ਤੱਕੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਹੱਥ – ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ, ਕੋਈ ਘਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਘਾਲਦੇ।
ਪਰ ਜੀਊਂਦੇ ਵੇਖੇ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਤਰਨ ਲਈ, ਫਿਰ ਵੀ ਡੁੱਬ ਰਹੇ ਨੇ।
ਸਮਝ ਆਈ ! ਭਵਸਾਗਰ ਤਰਨ ਲਈ ਮੁਰੀਦ ਬਣਨਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ।
ਜਿਹੜਾ ਮਰਨੋਂ ਡਰੇ ਨਾ ਉਹੀ ਮੁਰੀਦ ਹੈ ਤੇ ਉਹੀ ਸਿੱਖ।
ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਲੋਕੀ ਪਹਿਲੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਫਿਰ ਜੀਉਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਮਰਦੇ। ਪਰ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦੀ ਚੋਟ ਸਹਿ, ਮੁਰੀਦ ਬਣਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਜਨਮ ਤੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਫਿਰ ਜੀਵਨ ਵੀ ਐਸਾ ਜਿਸ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਦੇ ਮੌਤ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਸਬਦਿ ਮਰਹੁ ਫਿਰਿ ਜੀਵਹੁ ਸਦ ਹੀ
ਤਾ ਫਿਰਿ ਮਰਣੁ ਨ ਹੋਈ ॥ (੬੦੪)

ਅੰਗ ਸੰਗ

ਦੋ ਅੱਖਰ ਨੇ, ਇਕ ਹੈ "ਅੰਗ" ਤੇ ਦੂਜਾ ਹੈ "ਸੰਗ" । ਇਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ, ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਤੇ ਕਮਾਲ ਦਾ ਭੇਦ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਹੈ "ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਸੰਗ ਹੈ । ਜੋ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਮੇਰੇ ਸੰਗ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਕਿਥੇ ਜਾਵੋਗੇ ? ਲੱਭਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ ਹੋਵੇ ।"ਹੱਥ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ, ਜੇ ਹੱਥ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੰਗ ਵੀ ਹੈ

ਹਾਂ, ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਸਰੀਰ ਨਾਲੋਂ ਅਲ'ਗ ਕਰਕੇ ਵੇਖੋ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋਏ ਹੱਥ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਰਹੇ । ਤੇ ਇਹ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ । ਹੱਥ ਨੂੰ, ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅੰਗ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੰਗ ਵੀ ਅੰਗ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ ।

ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ – ਭਗਵਾਨ ਘਾਟ

ਯਾਤਰਾ ਤਨ ਦੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਮਨ ਦੀ ਵੀ ।
ਤਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਏ, ਜਿਨਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਵੇ, ਪਲ ਪਲ ਸੁਆਰ ਲਵੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਨੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਜਾਣਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ।
ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਲੈ ਜਾਉਗੇ ?
ਵੇਖਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ :ਕਿਸ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ,
ਤਨ ਦੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਪਹਿਲੋਂ, ਮਨ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਘਾਟ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏ ।
ਤਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਪਰ ਮਨ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਘਾਟ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਤਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਾਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਲਈ ।
ਕਾਸ਼ ! ਮਨ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਘਾਟ ਲਈ । ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ, ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਘਾਟ ਲਜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ? **ਨਿਤ 'ਨਾਮ ਰਸ' ਦਾ ਭੋਜਨ ਛਕਿਆ ਕਰੋ । ਇਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਘਾਟ ਲੈ ਜਾਏਗਾ ।**

ਸੱਜਣ

"ਸੱਜਣਾ ! ਆ, ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂ,
'ਸੱਜਣ' ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ?"

ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਖਣ ਲਗੇ, "ਸੱਜਣ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ" :-

"ਆਦਿ ਮਧਿ ਜੋ ਅੰਤਿ ਨਿਬਾਹੈ ॥
ਸੋ ਸਾਜਨੁ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਚਾਹੈ ॥" (੨੪੦)

ਸੱਜਣ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਇਥੇ ਨਾਲ ਨਿਭੇ ਤੇ ਅਗੇ ਬਹੁੜੀ ਕਰੇ ।
ਭਲਿਆ ! ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਸੱਜਣ ਸਮਝੀ ਬੈਠਾ ਹੈਂ,
ਇਹ ਤਾਂ ਜੀਉਂਦੇ ਵੀ ਤੇਰੇ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ।
ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਰਾ ਕੀ ਸਾਥ ਨਿਭਾਉਣਗੇ ।

"ਸਜਣ ਸੇਈ ਨਾਲਿ ਮੈ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ਚਲੰਨ੍ਹਿ ॥
ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਖੜੇ ਦਿਸੰਨਿ ॥"(੭੨੯)

ਮਨਮੁਖ

ਜਿਹੜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਟੁਟੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸਾਹ ਨਾ ਕਰਨਾ ।

ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਕੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਟੁੱਟੀ ਭਲੀ ।

"ਨਾਨਕ ਮਨਮੁਖਾ ਨਾਲੋ ਤੁਟੀ ਭਲੀ
ਜਿਨ ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਪਿਆਰੁ ॥" (੩੧੬)

ਪਰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ, ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਬਣ ਆਵੇ ।

"ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ ਢੂਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ ॥
ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੁੜਹਿ ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਹੀ ਛੋੜਿ ॥" (੧੧੦੨)

ਲੋਭੀ - ਸੰਤੋਖੀ

ਲੋਭੀ ਜੀਵ ਨੂੰ, ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਰਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਉਹ ਤਾਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਲੂ ਬਿਰਤੀ ਹੈ । ਜਿਸਦੀ ਦਸ਼ਾ ਹੈ :-

ਸਹਸ ਖਟੇ ਲਖ ਕਉ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥
ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਆਵੈ ਮਾਇਆ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ ॥ (੨੭੮)

ਸੰਤੋਖੀ ਜੀਵ ਦਾਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਦਾਤਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ।ਇਸੇ ਲਈ ਸੰਤੋਖੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਤੋਟਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ।

ਕਹੈ ਕਬੀਰੁ ਮਦਨ ਕੇ ਮਾਤੇ ਹਿਰਦੈ ਦੇਖੁ ਬੀਚਾਰੀ॥

ਤੁਮ ਘਰਿ ਲਾਖ ਕੋਟਿ ਅਸ੍ਵ ਹਸਤੀ ਹਮ ਘਰਿ ਏਕੁ ਮੁਰਾਰੀ ॥" (੩੩੬)

ਸੰਤੋਖੁ ਆਇਆ ਮਨਿ ਪੂਰਾ ਪਾਇ ॥
ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਮਾਗਨ ਕਾਹੇ ਜਾਇ ॥ (੮੯੧)

ਮਾਵਾਂ ਲੋਚਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਗੋਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁੱਤ ਖੇਡਣ, ਭੈਣਾਂ ਵੀਰ ਮੰਗਦੀਆਂ ਨੇ, ਦਾਦੀਆਂ ਦਾਦੇ ਪੋਤੀਆਂ ਪੋਤੇ ਮੰਗਦੇ ਨੇ । ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ! ਮਾਵਾਂ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ, ਭੈਣਾਂ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਲਈ, ਬਜ਼ੁਰਗ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਲਈ ।

ਉਹ ਮਾਂ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਵੇ । ਉਹ ਭੈਣ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੀਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਵੇ । ਉਹ ਭਰਾ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਏ, ਜਿਸ ਦੀ ਭੈਣ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਵੇ । ਬਜ਼ੁਰਗ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ।

ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਮੰਗੀਏ ਤੇ ਫਿਰ ਦਾਤ । ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਭਾਵੇਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੱਚ ਜਾਣੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਏ, ਉਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਲਾ ਵਰਤਦੀ ਏ, ਖੇੜੇ ਨੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ।

ਸੁਚੀ ਰਸਨਾ

ਰਸਨਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਉ, ਬੋਲੋ
'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਬੋਲੋ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ'

ਤੇ ਹੁਣ ਜਿਸ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ
ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕੀਤੀ ਹੈ,

ਇਸ ਸੁਚੀ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ
ਕੌੜਾ ਨਾ ਬੋਲਣਾ। ਬੁਰਾ ਨਾ ਕਹਿਣਾ। ਬੁਰਾ
ਬੋਲ ਕੇ ਇਸ ਸੁਚੀ ਰਸਨਾ ਨੂੰ ਜੂਠਾ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣਾ।

**"ਨਾਮੁ ਕਹਤ ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ ਸੂਚੀ ਭਈ ਰਸਨਾ ॥
ਮਨ ਤਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋਈ ਹੈ ਗੁਰ ਕਾ ਜਪੁ ਜਪਨਾ ॥" (੮੧੧)**

ਮੁਰੀਦ

ਸਚਿਆਰ ਹੀ ਸਿਦਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਦਕੀ ਹੀ ਸੰਤੋਖੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਥੇ ਸੰਸਾਰੀ ਅਕਲ ਦੀ ਹੱਦ ਮੁਕ ਜਾਏ, ਉਥੋਂ ਸਿਦਕ ਦੀ ਹੱਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਿਦਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਦਕਾ, ਸਿਦਕੀ ਹੀ ਮੁਰੀਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਲੀਂ ਬਾਤੀਂ ਮੁਰੀਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਦਾ।

"ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨਾ ਗੱਲੀ ਹੋਵਣਾ"

ਗੁਰਮਤਿ ਤਾਂ ਗਰਿਸਤ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ । ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਵਿਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ । ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ, ਰੱਜ ਰੱਜ ਕਰੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ, ਪਰ ਚਿੱਤ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਲ ਰੱਖ ਕੇ । ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕਰੋ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਾਰ ਪਰ ਜਿਸ ਨੇ ਹੱਥ ਦਿਤੇ ਨੇ, ਚਿੱਤ ਉਸ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਚ ਰੱਖੋ ।

"ਨਾਮਾ ਕਹੈ ਤਿਲੋਚਨਾ ਮੁਖ ਤੇ ਰਾਮੁ ਸੰਮ੍ਹਾਲਿ ॥
ਹਾਥ ਪਾਉ ਕਰਿ ਕਾਮੁ ਸਭੁ ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨਾਲਿ ॥" (੧੩੭੫)

"ਗੁਰਿ ਸਬਦਿ ਦੀਪਕੁ ਪਰਗਾਸਾ"

ਤੁਸੀਂ ਕਮਰੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਉੱਤੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾ ਲਉ । ਕੀ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਚਾਨਣਾ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ?

ਉੱਤਰ ਮਿਲੇਗਾ ਨਹੀਂ । ਪਹਿਲੀ ਗਲ, ਮੈਨੂੰ ਦੀਵੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦੀਵਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਤੇ ਦੀਵਾ ਵੀ ਉਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ । ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੀਵੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ "ਗੁਰ ਮੂਰਤ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ" ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ, ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੀਪਕ ।

"ਅੰਧਕਾਰੁ ਮਿਟਿਓ ਤਿਹ ਤਨ ਤੇ
ਗੁਰਿ ਸਬਦਿ ਦੀਪਕੁ ਪਰਗਾਸਾ ॥" (੨੦੮)

"ਗੁਰਿ ਸਬਦਿ ਦੀਪਕੁ ਪਰਗਾਸਾ"

ਤੁਸੀਂ ਕਮਰੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਉੱਤੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾ ਲਉ। ਕੀ ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਚਾਨਣਾ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ? ਉੱਤਰ ਮਿਲੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲੀ ਗਲ, ਮੈਨੂੰ ਦੀਵੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦੀਵਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਦੀਵਾ ਵੀ ਉਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੀਵੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ "ਗੁਰ ਮੂਰਤ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ" ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ, ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੀਪਕ।

"ਅੰਧਕਾਰੁ ਮਿਟਿਓ ਤਿਹ ਤਨ ਤੇ
ਗੁਰਿ ਸਬਦਿ ਦੀਪਕੁ ਪਰਗਾਸਾ ॥" (੨੦੮)

"ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ"

ਜਦੋਂ "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ" ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ
"ਪ੍ਰਵੇਸ਼" ਕਰਦਾ ਏ ਤਾਂ ਆਤਮਕ ਸੁੱਖ,
ਆਤਮਕ ਖੇੜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਪਰ ਜਦੋਂ "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ" ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ "ਪ੍ਰਕਾਸ਼"
ਕਰਦਾ ਏ ਤਾਂ

'ਰੂਹਾਨੀ ਮਹਿਕ' ਤੇ 'ਰੂਹਾਨੀ ਖੁਸ਼ਬੋ' ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । – ਹੈ ਨਾ –

"ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥
ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥" (੩)

"ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ" "**ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਿੰਨੇ ਲੋਇਣਾ**" ਉਂਞ ਹੀ ਬੜੇ ਕੀਮਤੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।

ਇਹਨਾਂ ਤਾਂ ਨਿੱਤ "ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੂਪ ਗੁਰੂ" ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ ਨੇ । ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦੀਦਾਰ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਖਸ਼ਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ।

ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰਸਿਖੋ "ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਨੇਤਰਾਂ ਦਾ ਸੁੱਖ ਮਾਣੋ ਪਰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਲੋਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਜੀਊਂਦਿਆਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ" ।

ਜਲਦੀ ਹੋਈ "ਸ਼ਮਾ" ਬੋਲੀ "ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਵੋ
ਮੇਰੇ ਵਲ ਤੱਕੋ" "ਜੋ ਬਲਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ
ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਨੇਰੇ
ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ" ।

"ਧਰਤੀ ਉਤੈ ਰੁਖ ਸਿਰ ਤਲਵਾਇਆ ।
ਆਪਿ ਸਹੰਦੇ ਦੁਖ ਜਗੁ ਵਰੁਸਾਇਆ ।
ਫਲ ਦੇ ਲਾਹਨਿ ਭੁਖ ਵਟ ਵਗਾਇਆ ।
ਛਾਵ ਘਣੀ ਬਹਿ ਸੁਖ ਮਨੁ ਪਰਚਾਇਆ ।
ਵਢਨਿ ਆਇ ਮਨੁਖ ਆਪੁ ਤਛਾਇਆ ।
ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਸਨਮੁਖ ਭਾਣਾ ਭਾਇਆ" ।

ਸੰਤ ਸਭਾ

ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਉ !
ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ।
ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਉ !
ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ।
ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਿਤੇ ਨਿਰਮਲ ਪਰ ਮੈਲੇ ਕੀਤੇ ਮਨ ਨੂੰ
ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸਵਾਰਣ ਵਾਲਿਉ !
ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਕੁਰਬਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ,
ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਭਾ ਵਿਚ
ਮਾਂਜਣ ਲੈ ਆਏ ਹੋ ।
ਮਨ ਮਾਂਜਣ ਲਈ ਸਦਾ ਸੰਤ ਸਭਾ ਵਿਚ
ਹੀ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।
ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਜਿੱਥੇ ਮਨ ਮਾਂਜੀਏ ।

"ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਨੁ ਮਾਂਜੀਐ ਭਾਈ
ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਨਿਵਾਸੁ ॥" (੬੩੯)

ਖਰਾ ਸਿੱਕਾ

"ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਹੀ ਸਿੱਕਾ ਖਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਏ" । ਜੇ "ਗੁਰਬਾਣੀ" ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਵੱਸੀ, ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ" ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਰਸੀ, ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਖੋਟਾ ਹੈ ।

"ਖਰੇ ਖਜਾਨੈ ਪਾਈਅਹਿ
ਖੋਟੇ ਸਟੀਅਹਿ ਬਾਹਰ ਵਾਰਿ ॥" (੧੪੩)

"ਨਾਨਕ ਜੇ ਵਿਚਿ ਰੁਪਾ ਹੋਇ ॥ ਖਰਾ ਖਰਾ ਆਖੈ
ਸਭੁ ਕੋਇ ॥" (੬੬੨)

ਬੰਦਗੀ

ਬੰਦਾ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਜੇ ਬੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ
ਬੰਦਗੀ ਬਗੈਰ ਕਾਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ।
"ਬੰਦਗੀ" ਵਿਚ ਹੀ "ਜ਼ਿੰਦਗੀ" ਹੈ ।
ਜਿਸ "ਜ਼ਿੰਦਗੀ" ਵਿਚ "ਬੰਦਗੀ" ਨਹੀਂ,
ਉਹ "ਜ਼ਿੰਦਗੀ" ਹੀ ਗੰਦਗੀ ਹੈ ।

"ਬਿਰਥਾ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਤਨੁ ਅੰਧ ॥
ਮੁਖਿ ਆਵਤ ਤਾ ਕੈ ਦੁਰਗੰਧ ॥" (੨੬੯)

ਪੂਰਾ

ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੇ ਲੋਕ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਬੰਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ।ਮੈ ਸਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ :-

"ਜਿਹੜਾ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਉਹ ਮਰ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏਗਾ । ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਅਧੂਰਾ ਜੀਵਿਆ ਹੈ ਉਹ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਮਰੇਗਾ" । ਆਉ ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਦਸਾਂ :-

"ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਅਰਾਧ ਕੇ, ਪੂਰੇ ਦੇ ਹੀ ਗੁਣ ਗਾ ਗਾ ਕੇ, ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ, ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕੀਦਾ ਹੈ" ।

"ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਆਰਾਧਿਆ ਪੂਰਾ ਜਾ ਕਾ ਨਾਉ ॥
ਨਾਨਕ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਪੂਰੇ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਉ ॥"
(੨੯੫)

'ਨਾਰ' (ਅੱਗ) ਤੇ ਨੂਰ

ਜੀਵ 'ਨਾਰ' ਨਾਲ ਤਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ 'ਨੂਰ' ਨਾਲ ਨਹੀਂ । 'ਨਾਰ' ਅੱਗ ਹੈ ਤੇ 'ਨੂਰ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਚਾਨਣ ਅੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਤੇ 'ਨੂਰ' ਵਿਚ ਵੀ । ਪਰ ਅੱਗ ਦਾ ਚਾਨਣ, 'ਨੂਰ' ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ । ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ 'ਨੂਰ' ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਏਗਾ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਈਰਖਾ, ਸਾੜਾ ਤੇ ਤਾਤ ਪਰਾਈ ਦੀ ਅੱਗ ਬੁਝ ਜਾਏਗੀ । ਅੰਦਰ, ਈਰਖਾ ਦੀ, ਸਾੜਿਆਂ ਦੀ, ਤਾਤ ਪਰਾਈ ਦੀ, ਅੱਗ ਹੈ ਤਾਂ "ਨੂਰ" ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿਥੇ ?

ਨਾਰ (ਅੱਗ) ਦਾ ਬੁਝ ਜਾਣਾ ਹੀ ਅੰਦਰ "ਨੂਰ" ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ।

ਪੁਜਾਰੀ

ਪੁਜਾਰੀ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ।ਜੋ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪੁਜਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ।

ਸਿਰਫ –ਜੋਤਾਂ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਸਿਰਫ–
ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪੁਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।
ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦਾ ਏ ।
ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਏ :–

"ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਪੂਜ ਨ ਹੋਇ ॥"

ਅਸਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਗਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ । ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਗਵਾਚਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ।ਪਰ ਜੇ ਵਿਸਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਆਉ , ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰਕੇ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਮਿਲਾਪ ਕਰ ਲਈਏ ।

"ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੋਈ ਬੂਝੈ
ਗੁਣ ਕਹਿ ਗੁਣੀ ਸਮਾਵਣਿਆ ॥" (੧੧੦)

ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ”ਤੇ “ਬੈਰਾਗ

“ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ”ਤੇ “ਬੈਰਾਗ” ਜਦੋਂ ਦੋਨੋਂ ਇੱਕਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਤੀਬਰ ਖਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ “**ਦਰਸਨੁ ਦੇਖਣੈ ਕਾ ਚਾਉ ॥**” (੫੦) ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਬੈਰਾਗੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ‘ਨਿਰਮਲ ਭਉ’ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੁੱਤੇ ਸਿੱਧ ਹੀ ਜੀਵ ਅੰਦਰ ਬੈਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਏਸੇ ਹੀ ਬੈਰਾਗੀ ਅਵਸਥਾ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਈਦਾ ਹੈ ।

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ "ਨਿਰਮਲ ਭੈਅ" ਤੇ "ਨਿਰਮਲ ਭਉ" ਵਿਚ ਰਹਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਿਉਣਾ ਸਿੱਖ ਲਵੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਲਵੇ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਾ

ਰੱਖਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਜਮਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ।

"ਸੁਣਿ ਕੈ ਜਮ ਕੇ ਦੂਤ
ਨਾਇ ਤੇਰੈ ਛਡਿ ਜਾਹਿ ॥" (੯੬੨)

ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਹੈ । ਜੋ ਗੁਰਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਕਮਾ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਰੀਝਾ ਲਵੇ, ਗੁਰੂ ਜੋਗਾ ਹੀ ਹੋ ਰਵੇ,

ਗੁਰੁ ਸਦਾ ਉਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੋਗਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

"ਜਿਸ ਨੋ ਲਗਾ ਰੰਗੁ ਸੇ ਰੰਗਿ ਰਤਿਆ ॥
ਓਨਾ ਇਕੋ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਇਕਾ ਉਨ ਭਤਿਆ ॥
ਓਨਾ ਪਿਛੈ ਜਗੁ ਭੁੰਚੈ ਭੋਗਈ ॥
ਓਨਾ ਪਿਆਰਾ ਰਬੁ ਓਨਾਹਾ ਜੋਗਈ ॥"
(੯੫੮)

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ ॥ (੨੭੩)

"ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅੰਦਰ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਉਂਤ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਉਮਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹਿੱਤ ਨੇ"। ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਉਸ ਰੁੱਖ ਵਾਂਗੂ ਹੈ, ਜੋ ਆਪ ਦੁੱਖ ਸਹਿ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦੇਵੇ।

ਤਪੱਸ਼ ਵਿਚ ਤੱਪਦੇ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ, ਛਾਂ ਦੇਵੇ।
ਪੱਥਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਵਿਚ
ਫੱਲ ਬਖਸ਼ੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਏ।
ਆਪ ਧੁੱਪ ਸਹਿ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਛਾਂ ਬਖਸ਼ੇ।

"ਧਰਤੀ ਉਤੈ ਰੁਖ ਸਿਰ ਤਲਵਾਇਆ॥ ਆਪਿ ਸਹੰਦੇ ਦੁਖ ਜਗੁ ਵਰੁਸਾਇਆ।
ਫਲ ਦੇ ਲਾਹਨਿ ਭੁਖ ਵਟ ਵਗਾਇਆ ॥ ਛਾਵ ਘਣੀ ਬਹਿ ਸੁਖ ਮਨੁ ਪਰਚਾਇਆ।
ਵਡਨਿ ਆਇ ਮਨੁਖ ਆਪੁ ਤਛਾਇਆ ॥ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਸਨਮੁਖ ਭਾਣਾ ਭਾਇਆ ॥"

ਨਿਰਮਲ

"ਨਿਰਮਲ" ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੋ ਸਦੀਵੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਕਦੇ ਮੈਲ ਲਗੇ ਹੀ ਨਾ ।

ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮੈਲ ਕਟਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪਰਾਈ ਮੈਲ ਕਟ ਕੇ ਵੀ ਖੁਦ ਮੈਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸਦਾ ਬੇਦਾਗ ਰਵੇ ।

ਸਾਚਿ ਨ ਲਾਗੈ ਮੈਲੁ ਕਿਆ ਮਲੁ ਧੋਈਐ ॥ (੬੮੭)
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਲੀਆ ॥ (੧੦੦)

ਜੀਵਨ

ਜੀਵਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇ ਜਿਸਦੀ ਕਦੀ ਮੌਤ ਨਾ ਹੋਵੇ । ਸਰੀਰ ਮਰ ਜਾਏ, ਮਰ ਜਾਏ, ਜੋ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੀਊਂਦੇ ਰਹਿਣ ਐਸੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਧੰਨਤਾਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਨੇ । ਜਿਹੜੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਦਕਾ ਆਪਣਾ ਜਨਮ, ਆਪਣਾ ਜਉਣਾ, ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਰਨਾ, ਆਪ ਹੀ ਸੰਵਾਰ ਲੈਣ । ਐਸੇਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ, "ਨਾਮ ਰਤੇ" ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਲਾ ਮੌਤ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਸਕੇਗੀ ।

ਜੀਵਤ ਮਰੈ ਮਰੈ ਫੁਨਿ ਜੀਵੈ ਐਸੇ ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਇਆ ॥
ਅੰਜਨ ਮਾਹਿ ਨਿਰੰਜਨਿ ਰਹੀਐ ਬਹੁੜਿ ਨ ਭਵਜਲਿ ਪਾਇਆ ॥"
(੩੩੨)

"ਨਾਮ"

"ਨਾਮ" ਦੇ ਦਾਤੇ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ "ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ" ਹੀ ਹਨ ।

"ਨਾਮ" ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

"ਨਾਮ" ਕੋਈ ਇੱਕਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ, ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

"ਸਤਿਗੁਰ ਦਾਤਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ
ਹੋਰੁ ਦਾਤਾ ਕੋਈ ਨਾਹੀ ॥"

(੧੨੫੮)

ਗੁਰਸਿੱਖ

ਕੇਵਲ ਸਿਖ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੈਕੇ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ ।
ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਬਣਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਹੋਈਦਾ ਹੈ ।

ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਇਕ ਜੁਗਤ ਹੈ ਗੁਰਦੀਖਿਆ ਲੈ, ਗੁਰਸਿਖਿਆ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਾਉਂਦਿਆਂ ਕਮਾਉਂਦਿਆਂ, "ਮੈਂ" ਤੇ "ਮੇਰੀ" ਨੂੰ ਮਾਰ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਸੇ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਕ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਆਖਦਾ ਹੈ, "ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਏ" ।

ਸਚ ਆਖਾਂ ! ਸਿੱਖ ਹੋਈਦਾ ਹੀ ਉਦੋਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਆਖੇ, "ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਏ" । ਤੇ ਐਸੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :-

"ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ
ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥" (੩੦੫)

ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਮਨ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਦਾ ਟਿਕਾਉ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਤੇ ਸੁਰਤ ਦੇ ਟਿਕਾਉ ਬਿਨਾਂ ਸਿਮਰਨ ਸਫਲ ਨਹੀਂ । ਬੈਰਾਗੀ ਜਨ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, "ਹੇ ਜੀਵ ! ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭਾਉਣ ਦਾ ਚਾਉ, ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ, ਤੂੰ ਮਨ ਦੇ ਖਿੰਡਾਉ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ । ਪਰ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ ਮਨ ਦਾ ਖਿੰਡਾਉ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕੇਗਾ ਜਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ 'ਭਉ' ਤੇ 'ਭਾਉ' ਹੋਵੇ । ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ ਨਦਰ ਸਦਕਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ 'ਅਦਬ ਰੂਪੀ' 'ਭਉ' ਤੇ 'ਭਾਉ' ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ, ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਇਹ ਖਿੰਡਾਉ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਾਉਣਾ । ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣੀ ਤੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਪਿਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ ।

ਭੈ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਨਾਮਿ ਨ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਭਉ ਊਪਜੈ ਭੈ ਭਾਇ ਰੰਗੁ ਸਵਾਰਿ ॥

ਜੋ ਸੱਚੇ ਦੀ "ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤ" ਵਿਚ ਜੀਉਂਦਾ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਏ , ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਏ, ਭਲਾ ਮੌਤ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਸਕੇਗੀ ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਕੇ ਵੀ ਕਦੇ ਮੁਏ ਨਾ ਆਖਣਾ ।

"ਨਾਨਕ ਮੁਏ ਨ ਆਖੀਅਹਿ
ਜਿ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸਮਾਹਿ ॥"
(੬੪੩)

ਆਤਮਕ ਚਾਉ

"ਆਪਣੇ ਸਾਂਈ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਹਿਤ ਜਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਿਉ ! ਰਸਨਾ ਰਾਹੀਂ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਉ ! ਭਗਤੀ ਕਰ, ਪ੍ਰਭੂ ਰੀਝਾਉਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਉ ! ਗੁਰਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸਾਂਈ ਵਿਚ ਸਮਾਇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਇਉਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ

"ਕਰਹਿ ਭਗਤਿ ਆਤਮ ਕੈ ਚਾਇ ॥
ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ ਸਿਉ ਰਹਹਿ ਸਮਾਇ ॥" (੨੯੬)

ਬੈਰਾਗ

ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਬੈਰਾਗ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ, ਨਿਰਾਸਤਾ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ । ਕਦੀ ਕਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਬੈਰਾਗੀ 'ਸੱਚ' ਤੋਂ ਵੀ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ 'ਬੈਰਾਗ', ਕਿਸੇ ਉਪਰਾਮਤਾ ਤੇ

ਨਿਰਾਸਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ।ਦੁਰਗੰਧਿਤ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸੁਗੰਧਿਤ ਜੀਵਨ ਵਲ,ਕੋਈ ਸਾਂਈ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਦੁਆਰਾ, ਬਹਿਬਲ ਤੇ ਵਿਆਕੁਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ, ਚਾਉ ਭਰਪੂਰ ਉਡਾਰੀ ਲਾਏ, **ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਏਹੀ ਬੈਰਾਗ ਹੈ ।**

ਹੰਸ ਛੱਪੜੀ ਤੇ ਆਣ ਉਤਰੇ । ਛੱਪੜੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ, ਉਹਨਾਂ ਇਕ ਚੁੰਜ ਮਾਰੀ। ਪਾਣੀ ਖਾਰਾ, ਮੈਲਾ ਤੇ ਗੰਧਲਾ ਸੀ । ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਚੁੰਜ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ । ਵਿਆਕੁਲ ਤੇ ਬਹਿਬਲ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਈ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਦੀ । ਉਹਨਾਂ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਵਲ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੂਰਵਕ ਉਡਾਰੀ ਲਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀ ਯਾਤਰਾ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ।

ਆਤਸ਼ੀ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ, ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਇਕ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰੋ ਤਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਿਆ ਕਾਗਜ਼ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇੰਝ ਹੀ ਜੇ ਤੇ ਜਦੋਂ 'ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ' ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ 'ਸੁਰਤ' ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਆ ਟਿਕੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਾਪ

ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਹਿਥ

ਜੇ ਇਹ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਏ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦਾ 'ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਜਹਾਜ਼' ਹੀ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ? ਕਿ "**ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਚੜਿਆ ਜਾਇ**" (੪੦)

ਕੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ? ਨਾਮ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ, ਤਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਜੁਗਤ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁਲਣਾ :-

ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਹਿਥੁ ਹਰਿ ਨਾਵ ਹੈ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਚੜਿਆ ਜਾਇ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਵਿਚਿ ਬੋਹਿਥ ਬੈਠਾ ਆਇ ॥ (੪੦)

ਦੁਖ ਸਮੇਂ ਅਰਦਾਸ, ਸੁਖ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਸਿਮਰਨ । ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ ਹਜ਼ੂਰੀ ਬਣਾਈ ਰਖਣਾ ਤੇ ਬਣਾਈ ਰਖਣਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਸਮੇਂ ਵੀ । ਜੇ ਦੁਖਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ, ਸੁਖਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ, ਹਰ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਬਣੀ ਰਵੇ ਤਾਂ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹੋਸਣ । ਪਤਾ ਜੇ ? ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨਾਗਤ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਦੁਖ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ।

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਣਾਈ ॥
ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੈ ਰਾਮ ਕਾਰ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਨ ਭਾਈ ॥ ੧ ॥ (੮੧੯)

ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ, ਬਾਹਰ ਵਲ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵੇਖਿਆ ਹੈ । ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਬਾਹਰ ਵਲ ਵੇਖਦੀਆਂ ਨੂੰ ।

ਬਾਹਰ ਵਲ ਵੇਖ ਵੇਖ ਇਹ ਅਜੇ ਥਕੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਰਜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀਆਂ । **ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ।**

ਆਉ ! 'ਗੁਰ ਸਿਖਿਆ' ਰਾਹੀਂ 'ਗੁਰ ਦੀਖਿਆ' ਕਮਾਉਂਦਿਆਂ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਦਕਾ ਇਹਨਾਂ ਨੇਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਇਸੇ ਸੰਸਾਰ ਚੋਂ, 'ਨਿਰੰਕਾਰ' ਦਾ ਵੇਖਣਾ ਕਰੀਏ ।

"ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ
ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ
ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥" (੯੨੨)

ਸੁੱਖ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਰ ਦਰ ਭਟਕਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੇ । ਸੁਖ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਕਲ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੇ ।ਸੁਖ ਮਿਲਣਗੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸੁਖਦਾਤੇ ਨੂੰ ਅਰਾਧ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਨਾਲ । ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰੀਰ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਵੀ ਮਰ ਜਾਣਗੇ । ਮੈਂ ਮੁਕ ਜਾਵਾਂ ਇਹ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕ ਜਾਣਗੇ । ਦਸਾਂ ! ਇਕ ਸੁਖ ਐਸਾ ਹੈ ਜੋ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰੇਗਾ । ਉਹ ਸੁਖ ਹੈ

"ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮੁ ॥
ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੈ ਮਨਿ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥" (੨੬੨)

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮਰਿਆ ਆਖਦੇ ਨੇ ਜੋ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਮਰ ਜਾਏ । ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਜਿਉਂਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ।

ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ :

"ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥" (੧੪੨)

ਰਸ - ਕਸ

ਯਾਦ ਰਖਣਾ ! ਜਿਤਨੇ ਦੁਖ ਅਸੀਂ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਭ ਰਸਨਾ ਦੇ ਸੁਆਦਾਂ ਕਾਰਨ ਹਨ । ਜਿਤਨੇ ਵੱਧ ਸੁਆਦ, ਜਿਤਨੀ ਵਧ ਸੁਆਦਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ, ਜਿਤਨੀ ਵਧ ਸੁਆਦਾਂ ਦੀ ਭੁਖ, ਉਤਨੇ ਹੀ ਵਧ ਦੁਖ । ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੇ ਸਾਰੇ ਰਸਾਂ, ਸਾਰੇ ਸੁਆਦਾਂ, ਕਰਕੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਧਦੀ ਹੈ ।

"ਆਨ ਰਸਾ ਜੇਤੇ ਤੈ ਚਾਖੇ ॥
ਨਿਮਖ ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਤੇਰੀ ਲਾਥੇ ॥" (੧੮੦)

ਇਹ ਸਾਰੇ ਭੋਗ, ਰੋਗ ਹੀ ਤਾਂ ਨੇ ।

"ਬਹੁ ਸਾਦਹੁ ਦੂਖੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈ ॥
ਭੋਗਹੁ ਰੋਗ ਸੁ ਅੰਤਿ ਵਿਗੋਵੈ ॥" (੧੦੩੪)

ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਜੂਨਾਂ ਸਭ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਨੇ । ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ, ਬਨਸਪਤੀ, ਚੰਦ, ਸੂਰਜ, ਹਵਾ, ਅਗਨੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਤਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਏ । ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ? ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਈ, ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਵਰਗੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਤੱਕਣੀ ਬੰਦਿਆਂ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਕੋਲ ਜ਼ਬਾਨ ਤਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਵਰਗੀ ਏ , ਲੇਕਿਨ ਬੋਲੀ ਬੰਦਿਆਂ ਵਰਗੀ ਨਹੀਂ । ਹੱਥ ਬੰਦਿਆਂ ਵਰਗੇ ਨੇ ਪਰ ਕਰਮ ਬੰਦਿਆਂ ਵਰਗੇ ਨਹੀਂ ।ਅਫਸੋਸ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਕਰਤਬ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਰਗੇ ਨੇ । ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋੜੀ ਬੈਠਾ ਹੈ । ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਗਾਂ ਬਣ । ਕਿਸੇ ਕੂਕਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ – ਕੂਕਰ ਬਣ । ਕਿਸੇ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ··· ਪੰਛੀ ਬਣ । ਬੰਦਿਆ ! ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸਾਰੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 'ਬੰਦਾ ਬਣ' । ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਮਰ ਜਾਏ, ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ ਨਹੀਂ । ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਨਮ ਲਵੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਘਰ, ਪਰ ਮਰੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ" ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਥਾ ਟੇਕਣਾ – ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਹੈ । ਆਉ ! ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਅਜ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ ਹੈ । ਮੈਂ ਸਦਾ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਰਹਾਂਗਾ – ਤੇਰੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ – ਤੇਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚ – ਤੇਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵਾਂਗਾ, ਤੇਰਾ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਸਿਰਫ ਤੇਰਾ ਹੋ ਕੇ

ਤੁਧਨੋ ਨਿਵਣੁ ਮੰਨਣੁ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥ (੮੭੮)

ਚਿੰਤਾ – ਚੇਤਾ

ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ । ਸਦਾ ਚੇਤੇ ਕਰੋ
ਆਪਣੇ ਸਾਂਈ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ,
ਆਪਣੇ ਖਸਮ ਨੂੰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ,
ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਚੇਤੇ ਕਰੋਗੇ ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਚੇਤੇ ਸਦਕਾ
ਚਿੰਤਾ ਮਿਟ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ
ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ 'ਚੇਤਾ' । ਚਿੰਤਾ ਚਿਖਾ ਵਿਚ
ਸਮਾਉਂਦੀ ਹੈ । ਪਰੰਤੂ ਗੁਰ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ 'ਚੇਤਾ'
ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਚ ।

"ਨਾਨਕ ਚਿੰਤਾ ਮਤਿ ਕਰਹੁ ਚਿੰਤਾ ਤਿਸ ਹੀ ਹੇਇ ॥
ਜਲ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਇਅਨੁ ਤਿਨਾ ਭਿ ਰੋਜੀ ਦੇਇ
॥" (੯੫੫)

ਇਹ "ਹਰਿ ਰਸ" "ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ" ਹੈ । ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੱਕ ਛੱਕ ਕੇ, ਛੱਕ ਛੱਕ ਕੇ ਅਮਰ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਦਾ ਹੈ । ਭਾਵ ਇਹ "ਅੰਮ੍ਰਿਤ" ਹੀ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਦੇ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ ਅਮਰ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਹੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਪਾਵੈ ਜਨੁ ਕੋਇ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵੈ ਅਮਰੁ ਸੋ ਹੋਇ ॥(੨੮੭)

"ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ , ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ , ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਚੜਿਆ ਵਿਸਮਾਦੀ ਰੰਗ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ "**ਗੁਣ ਗਾਏ ਗੋਬਿੰਦ**" ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਹੈ ।

"ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦਾ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪਾਏ ॥

ਅਸਥਿਰ ਭਏ ਲਾਗਿ ਹਰਿ ਚਰਣੀ ਗੋਵਿੰਦ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ॥" (੬੧੮)

ਜਿਵੇਂ ਲਹਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਨ, ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲੈ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਕਿਰਨ ਦਾ, ਜਿਤਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਹ ਜੀਵਤ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ ਤੇ ਮੁੜ ਉਸਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ।

ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, "ਹੇ ਬੰਦੇ ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਜਨਮ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਚੋਂ ਹੋਇਆ ਏ, ਜੇ ਤੇਰਾ ਜੀਉਣਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਮਾਉਣਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ । ਜੋਤ ਨਾਲ ਜੋਤ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ । ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਅਭੇਦਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏਗੀ ।

<u>ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਸੋਚ</u>

"ਸਚੁ" , ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਬੋਲ "ਸਚੁ" , ਗੁਰਮੁਖ
ਦਾ ਸੁਨਣਾ "ਸਚੁ" , ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਦੇਖਣਾ
"ਸਚੁ" , ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਵਰਤਣਾ "ਸਚੁ" ।
ਇੰਝ ਲਗਦਾ ਏ … ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਮੁਖ ਕੋਲ
"ਸਚੁ" ਹੀ "ਸਚੁ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
"ਸਚੁ" ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ।
ਇਸੇ ਹੀ "ਸਚੇ ਦੇ ਸਚੁ" ਸਦਕਾ
ਕੋਈ "**ਸਚਿਆਰ**" ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਦਾਤ

ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਤ, ਕਿਸੇ ਕਰਮ, ਕਿਸੇ ਜੁਗਤ,
ਕਿਸੇ ਸਿਆਣਪ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।
ਇਹ ਆਪਣੇ ਲਿਆਂ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ।

"ਦਾਤੈ ਦਾਤਿ ਰਖੀ ਹਥਿ ਅਪਣੈ
ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ ॥" (੬੦੪)

ਭਲੇ ਗੁਰਸਿਖੋ ! ਹਰ ਦਾਤ, ਦਾਤੇ ਦੇ ਤਰੁਠਿਆਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।

"ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਦਾਤਿ ਆਪਸ ਤੇ ਜੋ ਪਾਈਐ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾ ਕਰਮਾਤਿ ਸਾਹਿਬ ਤੁਠੈ ਜੋ ਮਿਲੈ ॥"
(੪੭੪)

ਸਾਧ ਸੰਗਤ

ਕਦੀ ਵੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਨਾ ਮੰਗਣਾ। ਜਦੋਂ ਮੰਗਣਾ : ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਮੰਗਣਾ। – ਸੁਖ ਹੋਸੀ –

"ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭ ਦੇਹੁ ਨਿਵਾਸ ॥
ਸਰਬ ਸੂਖ ਨਾਨਕ ਪਰਗਾਸ ॥" (੨੯੦)

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਿਉ ! ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ, ਇਹ ਸਮਝ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ।ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੁੱਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ । ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਇਹ ਸੁੱਤਾ ਮਨ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਚੋਂ ਜਾਗ ਪਵੇ।

"ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੁਰੁ ਅਪੁਨਾ
ਸੋਇਆ ਮਨੁ ਜਾਗਾਈ ॥" (੭੫੮)

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮੰਨੋ, ਚਾਹੇ ਨਾ ਮੰਨੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈ ਚਲਿਆ ਹੈ ? ਉਸਦਾ ਭਾਣਾ ਤਾਂ ਸਦਾ ਵਰਤ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਦੱਸੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਪਨ ਕਿਥੇ ਗਿਆ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਰੋਕ ਲਿਆ ? ਕਿਥੇ ਗਈ ਤੁਹਾਡੀ ਜਵਾਨੀ ? ਤੁਸੀਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕੇ । ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਵਰਤ ਹੀ ਗਿਆ । ਇਹ ਬੁਡਾਪਾ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ । ਇਹ ਵੀ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਹੈ ।ਇਕ ਦਿਨ, ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪੈਣਾ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮਨਾਉਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

"ਭਾਣਾ ਮੰਨੇ ਮੰਨੀਐ, ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ ਆਪ ਮੰਨਾਵੇ"॥

ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ ਮਨਵਾ ਹੀ ਲੈਣਾ ਏ
ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ।
ਤਾਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਮੰਨ,
ਸਦੀਵੀ ਆਤਮਕ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ ।

"ਜਿਸੁ ਠਾਕੁਰ ਸਿਉ ਨਾਹੀ ਚਾਰਾ ॥
ਤਾ ਕਉ ਕੀਜੈ ਸਦ ਨਮਸਕਾਰਾ ॥
ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਲਾਗਾ ਪ੍ਰਭੁ ਮੀਠਾ ॥
ਸਰਬ ਸੂਖ ਤਾਹੂ ਮਨਿ ਵੂਠਾ ॥
ਜਿਸੁ ਜਨ ਅਪਨਾ ਹੁਕਮੁ ਮਨਾਇਆ ॥
ਸਰਬ ਥੋਕ ਨਾਨਕ ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ ॥" (੨੯੮)

ਅੱਖਾਂ ਮੀਚਣ ਦਾ ਨਾਮ ਸਮਾਧੀ ਨਹੀਂ। ਸਮਾਧੀ ਤਾਂ ਹੈ ਮਨ ਦਾ ਬਿਸਰਾਮ। ਜੇ ਮਨ ਨੇ ਬਿਸਰਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਮਾਧੀ ਕਾਹਦੀ ?

ਥੱਕੇ ਟੁੱਟੇ ਸੰਸਾਰੀ ਬਿਸਰਾਮ ਕਰਦੇ ਨੇ ਅਰਾਮ ਕਰਕੇ ਪਰ ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਦਾ ਬਿਸਰਾਮ ਹੈ :-

"ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਭ ਨਾਮੁ ॥
ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੈ ਮਨਿ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥" (੨੬੨)

ਗੁਰਸਿਖ ਵੀਰੋ ! ਆਉ, 'ਸੇਵਾ' ਤੇ 'ਸਿਮਰਨ' ਦਾ ਦੀਪਕ ਫੜ ਕੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਟੁਰਦੀ ਕੌਮ ਦਾ ਰਾਹ ਰੁਸ਼ਨਾਈਏ ।

"ਹੋਇ ਇਕਤ੍ਰ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ
ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕੇ ਹੋਵਹੁ ਜੋੜੀ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੈਸਹੁ ਸਫਾ ਵਿਛਾਇ ॥" (੧੧੮੫)

“ਨਾਮ ਰਸ” ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਰਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਪੀਵੀ ਜਾਵੇ ਪੀਵੀ ਜਾਵੇ ਛੱਕੀ ਜਾਵੇ ਛੱਕੀ ਜਾਵੇ,ਤਾਂ ਏਸੇ ਰਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਹ ਸਦੀਵੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਏਹੀ “ਨਾਮ ਰਸ” ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

“ਜਿਨ ਹਰਿ ਜਪਿਆ ਸੇ ਹਰਿ ਹੋਏ
ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਕੇਲ ਕੇਲਾਲੀ ॥”(੬੬੭)

ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਦੁਨੀਆ ਨੇ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਨਾਮਦੇਵ, ਰਵਿਦਾਸ, ਕਬੀਰ, ਧੰਨਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵਰਤਿਆ, ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾ ਦੇ ਨਾਮ ਅੱਗੇ, ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਲਗ ਗਿਆ

… "ਭਗਤ" ਫਿਰ ਇਹ ਹੋ ਗਏ:-

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ,
ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ, ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ।

"ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿ ਸਾਧ ਕੀ ਸੰਗਤਿ
ਭਗਤੁ ਭਗਤੁ ਤਾ ਕੋ ਨਾਮੁ ਪਰਿਓ ॥"(੧੧੦੫)

ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੀ "ਨਾਮ" ਰੂਪੀ "ਅੰਮ੍ਰਿਤ" ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ । ਏਥੇ "**ਬਾਣੀ ਉਚਰਹਿ ਸਾਧ ਜਨ**" ਦੇ "**ਅਮਿਉ ਚਲਹਿ ਝਰਣੇ ॥**" ਦੇ "**ਸੁਖੀਆ ਹਰਿ ਕਰਣੇ**" ਵਾਲੇ "ਆਤਮਕ ਅਨੰਦ" ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਦਾ ਹੈ ।

"ਓਥੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵੰਡੀਐ ਸੁਖੀਆ ਹਰਿ ਕਰਣੇ ॥"

(੩੨੦)

ਜੀਵਨ ਜੀਊਂਦਿਆਂ ਜੋ 'ਜਾਤ' ਨਾਲ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ 'ਜੋਤ' ਨਾਲ ਨਹੀਂ ।

ਜਿਹੜਾ ਜੀਵਨ ਜੀਊਂਦਿਆਂ, 'ਕੂੜ' ਨਾਲ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ 'ਸੱਚ' ਨਾਲ ਨਹੀਂ ।

ਜਿਹੜਾ ਜੀਵਨ ਜੀਊਂਦਿਆਂ , 'ਕਿਰਤਮ' ਨਾਲ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ 'ਕਰਤਾਰ' ਨਾਲ ਨਹੀਂ ।

ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਅਜੇ ਮੈਲਾ ਹੈ ।

"ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਿਨੀ ਨ ਸੇਵਿਓ ਸੇ ਕਿਤੁ ਆਏ ਸੰਸਾਰਿ ॥" (੬੯)

ਬੰਦਾ

ਕਦੀ ਅਜ਼ਮਾ ਲੈਣਾ ਮੱਖੀ ਚੰਦਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀ ।
ਇਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੈਠੇਗੀ ਸਦਾ ਬੈਠੇਗੀ ਹੀ ਦੁਰਗੰਧ
(ਗੰਦਗੀ) ਤੇ, ਸੁਗੰਧ ਤੇ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ।
ਸੁਗੰਧੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਮੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ,

ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ,
'ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੇ ਰਸਾਂ' ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਬੰਦਾ,
ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ 'ਬੰਦਾ' ਵਿਖਾਈ ਦੇਵੇ
ਪਰ 'ਬੰਦਗੀ' ਵਿਹੂਣਾ 'ਬੰਦਾ', 'ਬੰਦਾ'
ਅਖਵਾਏਗਾ ।

"ਕਬੀਰ ਪਾਪੀ ਭਗਤਿ ਨ ਭਾਵਈ ਹਰਿ ਪੂਜਾ ਨ ਸੁਹਾਇ ॥
ਮਾਖੀ ਚੰਦਨੁ ਪਰਹਰੈ ਜਹ ਬਿਗੰਧ ਤਹ ਜਾਇ ॥"
(੧੩੬੮)

ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਟੇਕ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ "ਨਾਮ" ਹੈ । ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ "ਗੁਣਾਂ" ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਵੰਡਣਾ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ "ਦਾਨ" ਹੈ । ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦੇ ਮਹਾਰਸ ਵਿਚ, ਲਿਵ ਜੋੜ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਧੋ ਲੈਣਾ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ "ਇਸ਼ਨਾਨ" ਹੈ ।

"ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ॥" (੯੪੨)

ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਏ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੈ । ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਹਦਾ ? ਤੁਹਾਡਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ? ਤਾਂ ਤੇ ਚਿਤ ਉਸੇ ਨਾਲ ਲਾਉ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਏ । ਹੋਰਾਂ ਪਾਸੇ ਚਿਤ ਕਿਉਂ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹੋ । ਆਤਮਾ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ ਨਾ, ਇਸ ਸੂਖਸ਼ਮ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸੂਖਸ਼ਮ ਨਾਮ ਹੀ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਤਾਂ ਤੇ ਇਸ ਇਕੋ ਇਕ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਚਿਤ ਲਾਉਣਾ ਕਰੋ ।

"ਕਾਹੇ ਏਕ ਬਿਨਾ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ ॥
ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ ਜਾਗਤ ਸਦਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ॥" (੩੭੯)

ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਭ ਪਾਸੇ, ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਦੌੜ ਹੀ ਦੌੜ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਨੁਖੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੁਭਾਉ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ, ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਦੌੜ, ਸੰਸਾਰਕ ਸੁੱਖ ਸਾਧਨ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ, ਸੰਸਾਰਕ ਸ਼ਹੁਰਤ ਤੇ ਪਦਵੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ, ਮਾਇਆ ਜੋੜਨ ਦੀ ਦੌੜ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਇਹ ਮਨ ਕਰਕੇ ਵੀ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਨ ਕਰਕੇ ਵੀ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸੋਚਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸਭ ਦੌੜ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਦੌੜ ਮੁਕ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੈ, ਜੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਮੁਕ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੈ, ਤੇ ਜੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਮੁਕ ਗਈ ਤਾਂ ਮਨ ਦੀ ਮੌਤ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਟੁਟ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ।

ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਰਨਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਟੁਟਣਾ,

ਮਨ ਦਾ ਮਰਨਾ ਹੈ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ।

ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਬੰਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ
ਬੰਦਗੀ ਲਈ ।
ਤੂੰ ਬਿਨਾਂ ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੇ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ।
ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੈਨੂੰ ਬੰਦਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ
ਸਵਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ । ਇਸ ਤੋਂ
ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਬੰਦਾ ਹੀ ਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ।

ਅਫਸੋਸ ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਘਲਿਆ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ
ਬੰਦਗੀ ਵਿਹੂਣਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ।

"ਮਾਣੂ ਘਲੈ ਉਠੀ ਚਲੈ ॥
ਸਾਦੁ ਨਾਹੀ ਇਵੇਹੀ ਗਲੈ ॥" (੧੪੧੩)

ਧਸਤਾਰ

ਸਿਖ ਬਚਿਆਂ ਵਿਚ “**ਸਰਦਾਰੀ ਦੇ ਚਿੰਨ**”
ਭਾਵ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਬਚਿਆਂ ਅੰਦਰ, ਸਰਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ, ਮਾਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਰੀਝ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹਿਤ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਝ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ :-

“ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਲਗਿਆਂ ਲੜ ਲੜ ਕਰਕੇ, ਨਿੱਤ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣਾ । ਤੇ ਹਰ ਲੜ ਬੰਨਦਿਆਂ,

ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ :-

ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਤ ਆਵੇ, ਸੰਤੋਖ ਆਵੇ, ਦਇਆ ਆਵੇ, ਧਰਮ ਆਵੇ, ਧੀਰਜ ਆਵੇ ।

ਤੇ ਲੜ ਲੜ ਉਤਾਰਦਿਆਂ, ਉਚਾਰਨਾ:-

ਕਾਮ ਜਾਏ, ਕ੍ਰੋਧ ਜਾਏ, ਲੋਭ ਜਾਏ, ਮੋਹ ਜਾਏ, ਹੰਕਾਰ ਜਾਏ ।

ਸਚੁ ਤੇ ਸੁਚ

ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, "ਬੰਦਿਆ ! ਇਕੋ ਇਕ ਸਚਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਕੋ ਇਕ ਸਚੁ । ਜਿਸ 'ਸਚੁ' ਦਾ ਸਭ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੈ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ।

"ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਤੂੰ
ਜਿਨਿ ਸਚੋ ਸਚੁ ਵਰਤਾਇਆ ॥" (੪੬੭)

ਤੇ ਇਸੇ ਸਦੀਵੀ ਸਚੁ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਆਤਮਕ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੂੜ ਦੀ ਮੈਲ ਉਤਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇੰਝ ਇਹ ਧੋਤਾ ਹੋਇਆ ਹਿਰਦਾ 'ਸਚੁ ਸਰੂਪ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹੀ 'ਸਚੁ ਸਰੂਪ' ਹੋਇਆ ਹਿਰਦਾ ਯਾਦ ਰਖਣਾ 'ਸੁਚਾ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

"ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਧਿਆਈਐ ॥
ਸੁਚਿ ਹੋਵੈ ਤਾ ਸਚੁ ਪਾਈਐ ॥" (੪੭੨)

ਗਿਆਨੁ ਅਰੁ ਧਿਆਨ

ਧਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕਾਗਰਤਾ ਨਹੀਂ ।
ਤੇ ਇਕਾਰਗਰਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਗਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ।
ਆਤਮਾ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਜੇ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਮਿਲ ਜਾਏ ।
ਤੇ ਇਸੇ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਸਦਕਾ ਧਿਆਨ ਟਿਕ
ਜਾਏ । "ਗੁਰ ਗਿਆਨ" ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਰਾਹੀਂ
ਮਿਲਿਆ ਧਿਆਨ ਆਤਮਾ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ
ਮੇਲ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ

"ਗੁਰੁ ਗਿਆਨੁ ਅਰੁ ਧਿਆਨੁ ਤਤ ਸਿਉ ਤਤੁ ਮਿਲਾਵੈ ॥" (੧੩੯੬)

"ਗੁਰਮੁਖ ਸਉ ਕਰਿ ਦੋਸਤੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਉ ਲਾਇ ਚਿਤੁ ॥" (੧੪੨੧)

"ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਾਂਝ ਰਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸੁਰਤ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਗਿਰਵੀ ਨਹੀਂ ਰਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ"। "ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ॥"

"ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ ॥" (੯੪੩)

ਦੇ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜਾਉਂਦੇ ਕਹਿੰਦੇ :-

"ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਜਪੈ ਨਿਸਬਾਸੁਰ , ਏਕ ਬਿਨਾ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ ॥
ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਜੈ, ਬ੍ਰਤ ਗੋਰ ਮੜੀ ਮੱਟ ਭੂਲ ਨ ਮਾਨੈ ॥
ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦਇਆ ਤਪ ਸੰਜਮ , ਏਕ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਏਕ ਪਛਾਨੈ ॥
ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ, ਤਬ ਖਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ ॥"

ਅਤੇ

"ਧਿਆਨ ਧਰੋ ਤਿਹ ਕੋ ਮਨ ਮੈਂ ਜਿਹ ਕੋ ਅਮਿਤੋਜਿ
ਸਭੈ ਜਗੁ ਛਾਇਓ ॥"

ਅਤੇ

ਨਾ ਧਿਆਨ ਆਨਿ ਕੋ ਧਰੋ, ਨਾ ਨਾਮ ਆਨਿ ਉਚਰੋ
ਪਰਮ ਧਿਆਨ ਧਾਰੀਅਨ, ਅਨੰਤ ਪਾਪ ਟਾਰੀਅਨ ॥

ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਲੋਅ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਮਨਮੱਤ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਹਿਤ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿ ਜਿਹੜਾ "ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ, ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਪਰਤੀਤ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਲੋਂ ਵੀ ਤੋਟਾ ਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ" ।

ਜੇ ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅਜੇ "ਗੁਰਸ਼ਬਦ" ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਹਿਚਾਣਿਆ, ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਖਾਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਅੰਨਾ ਤੇ ਕੰਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਵੀ ਬੋਲਾ ਹੈ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਸਨਾ ਰਾਹੀਂ ਲਿਵ ਜੋੜ "ਗੁਰਸ਼ਬਦ" ਉਚਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ , ਰਸਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਗੂੰਗੇ ਹੋਣ ।
ਉਹੀ ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਸਿੱਕਾ ਖਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਏ ।

"ਨਾਨਕ ਜੇ ਵਿਚਿ ਰੁਪਾ ਹੋਇ ॥
ਖਰਾ ਖਰਾ ਆਖੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥" (੬੬੨)

ਨਿਸ਼ਚਾ

ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ "ਗੁਰਸਿੱਖ" ਦੇ ਮਗਰ ਲਗ ਜਾਉ, ਤੁਹਾਨੂੰ "ਗੁਰੂ" ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਏਗਾ। **ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ** "ਗੁਰੂ" ਦੇ ਮਗਰ ਲਗ ਜਾਉ, ਤੁਹਾਨੂੰ "ਨਿਰੰਕਾਰ" ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਏਗਾ।

ਕਿਵੇਂ ?

ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਖਣਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਗੁਰੁ ਤੇ
ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

"ਸੱਚੇ ਸੇਵਕ" ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬ੍ਰਿਛ ਨੂੰ ਹੀ "ਸੇਵਾ" ਦਾ ਫਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਹੀ ਫਲ।

"ਏਕ ਬਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਮਰਨ ਮਾਤ੍ਰ
ਸਿਮਰਨ ਤਾਹਿ ਬਾਰੰਬਾਰ ਗੁਰ ਹੇਤ ਹੈ"

"ਭਲਿਉ !

ਜੇ ਉਹ ਸੈਣ ਨਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜ ਜਾ ਕੇ ਸੁਆਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ? ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਲਗੇ ਹੋ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰੱਖਣਾ !

ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ

ਤੁਹਾਡੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਸੁਆਰ ਦੇਵੇਗਾ ।

"ਜਹ ਜਹ ਕਾਜ ਕਿਰਤਿ ਸੇਵਕ ਕੀ

ਤਹਾ ਤਹਾ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥ ੧ ॥

ਸੇਵਕ ਕਉ ਨਿਕਟੀ ਹੋਇ ਦਿਖਾਵੈ ॥" (੪੦੩)

ਲੋਕਾਈ ਸੁਆਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, "ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਕੀ ਫਾਇਦਾ ? ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਚੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ" । ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, "ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਚਲਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਫੇਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ? ਤੁਸੀ ਆਖੋਗੇ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਵਧੇਰੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਨਰੋਈ ਜੁਗਤ ਸਦਕਾ ਫੇਲ ਹੋਏ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਾ ਕੇ ਪਾਸ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।ਮੈਂ ਸੱਚ ਆਖਾਂ।

"ਕੱਚੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਠੱਗੇ ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਲੁੱਟੇ ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਗਰ ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਮਾ ਲਵੇ, ਫਿਰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖੰਡਨ

ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ । ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ" ।

"ਜੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹਿ, ਸਚੇ ਦਿਲੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਏਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਦਰ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਦੀ ਕੋਈ ਕੁਰਹਿਤ ਹੋਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ" ।

"ਸੰਸਾਰੀ ਪਿਤਾ ਛੋਟੇ ਬਚੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਚਲਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਏ, ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਮੇਰੇ ਵਲ ਆ"। ਬੱਚਾ ਟੁਰਦਾ ਨਹੀਂ, ਡਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਧਰੇ ਡਿੱਗ ਨਾ ਪਵਾਂ । ਪਿਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਮੇਰੇ ਵਲ ਮੁੱਖ ਕਰਕੇ ਕਦਮ ਪੁਟ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਡਿਗਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ" । ਪਿਤਾ ਡਿੱਗਦੇ ਨੂੰ ਦਬੋਚ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ"।

"ਭਲਿਆ ! ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ, ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਵਲ ਕਰ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਗੁਰੂ ਵਲ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦਾ ਕਦਮ ਪੁਟ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਜੇ ਸੰਸਾਰੀ ਪਿਤਾ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਡਿੱਗਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੈਨੂੰ ਡਿਗਣ ਦੇਣਗੇ ? ਜੇ ਭਾਈ ਜੋਗੇ ਨੂੰ ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਤੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਨਾ ਕਰਨਗੇ ?"

"ਨੇਮ, ਨਿਸ਼ਚੇ, ਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾਲ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰ, ਤੇਰੀ ਘਾਲਣਾ ਸਫਲ ਹੋਏਗੀ" ।

ਸਿੱਖ

ਸਿੱਖ ਦਾ ਅੱਖਰੀ ਅਰਥ ਹੈ :- ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਵੇ ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਚੁ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਜੋ ਸਚੁ ਵਿਚ ਜੀਵੇ, ਸਚੁ ਕਮਾਏ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ 'ਮੈਂ' ਤੇ 'ਮੇਰੀ' ਮੁਕਾ ਸਚੁ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਏ ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਆਸ - ਪਿਆਸ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਜਪਦਿਆਂ, ਜੇ ਜੀਵ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਸ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਪਿਆਸ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਭਾਵ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਹ ਇਸ ਅੰਜਨ ਰੂਪੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਿਰੰਜਨ ਨੂੰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਨਾਮ ਸਦਕਾ ਇਸੇ ਵਿਚ ਲਿਵ ਲੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

"ਆਸਾ ਵਿਚਿ ਅਤਿ ਦੁਖੁ ਘਣਾ ਮਨਮੁਖਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਏ ਨਿਰਾਸ ਪਰਮ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥"
(੧੨੪੯)

ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ 'ਨਿਮਰਤਾ' ਤੇ 'ਗਰੀਬੀ' ਦੀ 'ਦਾਤ' ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੁਖ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਹੀ 'ਸੇਵਾ' ਤੇ 'ਸਿਮਰਨ' ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਜੁਗਤ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ।

ਐਸੀਆਂ ਗੁਰਮੁਖ ਰੂਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ।

"ਹਉਂ ਤਿਸ ਘੋਲ ਘੁਮਾਇਆ
ਗੁਰਮਤਿ ਰਿਦੇ ਗਰੀਬੀ ਆਵੈ ॥"

ਗੁਰਮੁੱਖਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਜੀਊਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੱਟੀ ਬਣਾ ਕੇ, ਮਨ ਨੂੰ ਵਣਜਾਰਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਉਸ ਹੱਟੀ ਵਿਚ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੌਦਾ ਪਾ ਕੇ ਵਣਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

"ਗੁਰਮੁਖਿ ਘਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਖਟੇ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਜਪਾਏ ॥" (੭੫੩)

ਗੁਰਮੁੱਖ ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

"ਹਰਿ ਮੰਦਰੁ ਹਰਿ ਕਾ ਹਾਟੁ ਹੈ
ਰਖਿਆ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਿ ॥
ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਸਉਦਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਲੈਨਿ ਸਵਾਰਿ ॥" (੧੩੪੬)

ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇਕ ਦਮ ਇਕ ਪਲ **ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ** ਵੀ ਨਾ ਵਿਸਰੇ, ਉਹੀ ਉਤੱਮ , ਪੂਰਨ , ਤੇ ਪਰਧਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ
ਸੇ ਪੂਰੇ ਪੁਰਖ ਪਰਧਾਨ ॥ (੩੧੩)

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ
ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ
ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ ॥ ੧ ॥ (੩੧੯)

"ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂ :-
ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਸਰੀਰ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਤੱਕਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਮਾਤਾ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ, ਜੀਵਨ ਨੇ ਜਨਮ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆ। ਜੇ ਸੱਚ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜਨਮ ਲੈ, ਸੱਚ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਪੱਲਦਾ, ਸੱਚ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦਾ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਕਮਾਉਂਦਾ, ਕੋਈ ਮੁੜ ਕੇ ਸੱਚ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਏ, ਉਹ ਜੀਵਨ ਕਦੇ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ।

ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੀ ਨਾ ਮਰੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਐਸੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਧੰਨਤਾ ਯੋਗ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਆਪਣਾ ਜਨਮ, ਆਪਣਾ ਜੀਊਣਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਰਨਾ ਆਪ ਹੀ ਸੰਵਾਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਗਲ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੜ ਕੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਹੈ।
ਯਾਦਾਂ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲਿਓ !

ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਕੀ ਮਨਾਉਗੇ । ਯਾਦਾਂ ਮਨਾਉਣੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਜੀਵਨ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ, ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ, ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲ, ਸੱਚ ਵਿਚ ਜੀਊਂਦਾ, ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਜੀਊ ਪਵੇ, ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਜੀਊਂਦਾ, ਸੱਚ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਏ। ਐਸੀ ਯਾਦ ਮਨਾਉਣੀ ਹੀ ਸਫਲ ਹੈ ।“